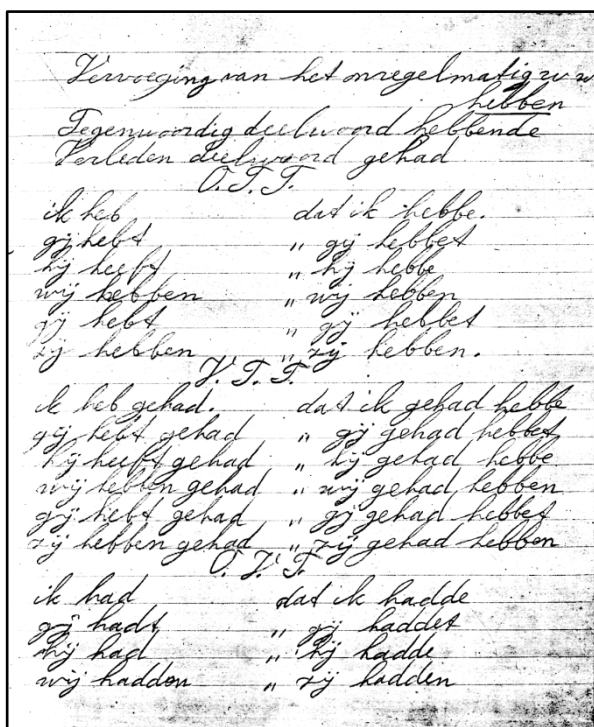

Oldebreidige - Oldebreitungen - Van Oldebarneveld

Hermen Huiskamp

Waarom werd mijn moeder, tijdens haar lagere schooltijd - een eeuw geleden, 1899-1905 - door Meester Moll, als hij heel driftig was, ‘Saksenkop’ genoemd? Ze heeft het mij meer dan eens verteld, ook nog toen ze reeds in de tachtig was. Ze kon dat niet vergeten, vooral omdat het speciaal voor kinderen gold met de achternaam Simon. Ja, en meester Moll was een verbazend goeie meester, wiens naam in 1980 in het boek van een deskundige als J.W. Keemink met ere wordt genoemd. Maar als hij echt heel kwaad was, op brutale jongens bijvoorbeeld, zei hij zelfs ‘Lilleke Pupekop’.

Taal oefeningen van Geertje Simon uit 1905.

Kinderen met de achternaam Simon waren dus ‘Saksische Pijpenkoppen’.

Ja, Aalbert Moll was al van 1876 aan die Puttense school verbonden en hij bleef daar tot 1920, dus 44 jaar lang. En dat hij naast alle andere baantjes die hij had - koster en voorzanger - de kinderen ook nog goed taalonderwijs gaf, blijkt uit de taalschriften die Geertje Simon haar hele leven

trouw heeft bewaard. Hij kon best trots zijn op kinderen die de

hierna volgende vervoegingen foutloos konden schrijven. Dan zei hij dus heel tevreden: "Goed zo Saksenkopje". En dat was nu precies het woord dat ze nooit heeft begrepen.

Maar waarom dan telkens weer Saksenkop? Misschien had hij dat wel van zijn vader, meester Warner Moll geleerd. Dat was ook zo'n goeie meester met nog meer bijbanen. Die was ook nog koster en doodgraver. Maar liefst 54 jaar lang, van 1822 tot 1876 was hij schoolmeester in Putten. Ja, echt waar: vader en zoon Moll hebben samen 98 jaar lang kinderen van Simon in de klas gehad. En in de kerk en op het kerkhof kwamen ze de ouders met de familienaam Simon tegen.

En waarom werd toch zeker tot in het tijdvak 1930 – 1960 de bijnamen Saksenkop en Pupekop, op meestal humoristische wijze gebruikt? Ongeveer 1940 werd door de toen bij Puttenaren bekende Marten Schuitemaker tegen mijn zusje 'pupekopje' gezegd, omdat ze een dochter van Geertje Simon was. Ook kon de toenmalige postbode anekdotes vertellen van naamgenoten waar hij de post had bezorgd. Die postbode (Gijs Simon) vertelde zelfs dat ze elkaar konden herkennen aan een speciaal fluitje dat ze allemaal kenden. Wij vonden dat erg interessant en een leuk verhaal, maar de bewijzen ontbreken.

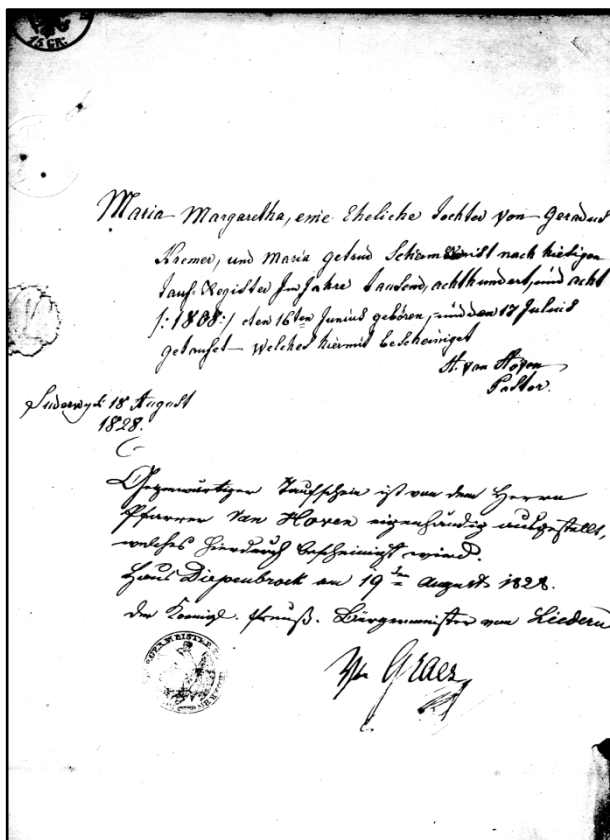
Op de vraag van Geertje Simon, vele jaren geleden, om dit eens uit te zoeken, zijn de volgende feiten (met bewijzen) gevonden. Na het nodige onderzoek konden wij de volgende stamreeks samenstellen: Geertje Simon 1893-1977, Hendrik Simon 1859-1944, Cristiaan Johan Simon 1829 - 1879 en tot slot kwamen we bij Jacob Simon 1805-1885. De oudste generaties alle drie schoenmakers en leerbewerkers.

Toen deze Jacob Simon op 6 september 1828 ging trouwen met Maria Margaretha Kremer (oud 19 jaar) uit Suderwick, bleek zijn vader daarbij aanwezig te zijn en de huwelijksakte mede te hebben ondertekend. Hij wordt in deze akte Christiaan genoemd,

eveneens van beroep schoenmaker te Putten en gehuwd geweest met Neultje Slot, inmiddels overleden te Putten.

Toen deze vader Christiaan overleed, werd hij in de overlijdensakte Johann Christian Simon genoemd, geboren te Saksen Weimar en weduwnaar van Neultje Slot, waar hij in 1803 mee was gehuwd. Het stond toen vast dat zowel de vader van Jacob Simon als ook zijn vrouw respectievelijk uit Saksen Weimar en Neder-Saksen kwamen. Pastor H. van Hoyen verklaarde dat ze in Suderwick, (vlak bij Dinxperlo) is gedoopt. Wij begrijpen nu ook dat meester Warner Moll, die het gehele nageslacht op school tegenkwam, van deze Saksische oorsprong op de hoogte is geweest.

Maar waar in Saksen Weimar werd nu Johann Christian gedoopt?

Doopverklaring van Maria Margaretha Kremer, geschreven door pastor H. van Hoyen.

In Oldebreidige had men in Putten opgeschreven. Maar waar vind je dat, destijds nog achter het zogenaamde IJzeren Gordijn. Het leek wel dialect. Had men het wel goed verstaan?

Veel later toen de muur was gesloopt, vond de heer J.P. Dokter, eveneens lid van onze vereniging, na veel administratief

speurwerk, de oplossing. Via kerkelijke informatie ontdekte hij Breitung en aan de Werra, met als oude dorpskern 'Alte Breitung en'. En in de kerkboeken in het Pfarrhaus, behorende bij de Evangelisch-Lutherse kerk van Breitung en, vond hij de laatste stukjes van de legpuzzel.

Johann Christian Simon was geboren op 21-3-1767 in Altenbreitung en de volgende dag in de Lutherse kerk gedoopt. Hij stierf op 13-1-1836 in Putten en was zoals reeds bekend in Putten gehuwd op 12-6-1803 met Neuleke Jacobs Slot. Hij had zes broers, waarvan een viertal eveneens schoenmaker waren, en daarbij ook nog drie zusters. Zijn vader was Johann Christiann Michael Simon, geboren in 1730 en overleden in 1803. 'Ackerbauer und Nachbar in Altenbreitung en! Zijn moeder was Christina Margaretha Schmidt en leefde van 1733 tot 1814.

Hiermede is de herkomst van de ons bekende saksenkoppen uit Putten voor ons aanvaardbaar geworden. En de 'pupekoppen' eveneens. Bij mijn bezoek aan Breitung en, nu liggend in Thüringen, ongeveer 600 kilometer van Putten, gebruikte ik 's avonds het avondmaal in mijn logies en 'oh wonder', recht tegenover een groot bord c.q. wandrek met ongeveer een twintigtal prachtige en originele Saksische 'Puekoppen'. Maar ja, niet zo heel veel later, toen ik meende alle raadsels te hebben opgelost, kwam ik Johann Christian opnieuw tegen. En nu in Publikatie 133 van de Vereniging Veluwe Geslachten uit Barneveld, een betrouwbaar genootschap waarvan ik reeds 25 jaar lid ben. Het betreft het Trouwboek van Putten over de periode 1742 tot 1914. Zowel in deel I (op voornaam bruidegom) als deel II (op voornaam bruid), in beide onderdelen op bladzijde 55, kan men het volgende lezen: "12 juni 1803 Johan Christiaan Simon van Oldebarneveld (36) huwt Neuleke Jacobs Slot (35)"

Gelukkig heeft de samensteller een vermoeden gehad dat hier Puttens Historie iets rijker werd voorgesteld dan de waarheid toeliet. Hij heeft op beide plaatsen in deze uitgave een klein

vraagteken (tussen haakjes) toegevoegd. In zijn voorwoord heeft de samensteller vermeld dat zijn informatie weer afkomstig is uit een schaduwarchief met veel DTB-gegevens van een particulier persoon, waarbij alleen het tijdvak 1742 tot 1798 werd gecontroleerd. Het veranderen van Johan Christiaan Simon uit Oldebreidige in Johan Christiaan Simon van Oldebarneveld is niet met opzet gedaan. Het deed mij wel denken aan een advies dat ik eens in een Rijksarchief las, namelijk “om geen gouden rand te zien, waar slechts eenvoudige omlijsting was gegeven”.

Bronnen

1. Taalschriften uit 1905 van Geertje Simon.
2. DTB-boeken Burgerlijke Stand in het Rijksarchief Arnhem.
3. De Heer J.P. Dokter te Putten.
4. Publikatie 133 van de Vereniging Veluwse Geslachten te Barneveld.

+++